

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

ח'ת"מ סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1167

מסכת ביצה ל"ג-ל"ט ♦ חלה ד', ג' - ד', ח'

בס"ד, כ"ז תשרי תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ הדלקת חשמל ביום טוב
- ♦ מצוות עונג יום טוב
- ♦ עדותו של המרשע
- ♦ ברכה על הדלקת נרות

- ♦ דין ועונש בשבת
- ♦ איסור מהתורה להעניש בשבת
- ♦ רצה הקב"ה שבשבת ינוחו גם החוטאים
- ♦ כליאת בעל המבקש לעגן את אשתו

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

יולישקא

במכון "גנוך קידוש ה'" שבבני ברק, העושה מלאכת קודש בתיעוד, במחקר ובהנצחה של קדושי השואה. התקבלה לפני שנים עדות מרתקת מפי הרה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל, רבם של חסידי צאנז בפתח תקווה.

אחותו של רבי שמואל, מרת פערל הוף ע"ה, הסתתרה בימי השואה בביתם של גויים שהתגוררו בפרשבורג, תמורת תשלום חודשי שהועבר אליהם.

אותם נכרים לא הסתירה ממניעים הומניים, תאוות בצע עזה שקיננה בקרבם סייעה להם להתגבר על סלידתם מן היהודיה. ביום בו יבשו מקורותיה למימון החזקתה והסתרתה, הודיעו לה בעלי הבית כי עליה לעוזבו מיד בלא שום שהיות ופניות.

דף לג/א אין מוציאין את האור לא מן העצים...

הדלקת חשמל ביום טוב

היום יודע כל ילד כי כשם שבשבת אין מדליקים את אור החשמל, כך אין מדליקים אותו ביום טוב.

פעם לא היו הדברים פשוטים כל כך, מפני שכשהומצא החשמל מעטים בלבד ידעו להסביר לאשורן את שרשרת הפעולות המובילות להדלקת חשמל, ולפיכך התפתח דיון מעניין, אם מותר להדליק חשמל ביום טוב!

בעצם, הרי ביום טוב אנו מדליקים אש. לא ממש מדליקים אש חדשה, זאת אסור לעשות, כמבואר במשנתנו, כי אין לשפשף חתיכות עץ או אבן זו בזו כדי להפיק מהן אש, ואך מותר להעביר אש קיימת למקום נוסף, וכגון, להדליק נר מנר בוער וכדומה.

מה טעם?

הגמרא מבארת כי המדליק אש ביום טוב הרי הוא מוליד יצירה חדשה, וחכמים אסרו לעשות כן, לפי שדומה הדבר לעושה מלאכה חדשה (רש"י ד"ה דקמוליד).

הזרם מבקש להתפרץ החוצה: בשו"ת ציץ אליעזר (ח"א פרק כ') הסוקר בארוכה את החשמל מכל היבטיו ההלכתיים, בין היתר - הדלקת חשמל ביום טוב, מביא, כי לפני למעלה ממאה שנים היו שטענו, כי מותר להדליק חשמל ביום טוב. לפי הנתונים הלא נכונים שהיו בידם הם הבינו, כי זרם החשמל נמצא בכל החוטים והוא בעצם מבקש להתפרץ החוצה, ולפיכך המסיט את המתג אינו יוצר כלום, אינו "מוליד", אלא מאפשר לחשמל לצאת ותו לא.

לעילוי נשמת
הר"ר **שמעון יסלזון** ז"ל בן החבר שמואל ע"ה נלב"ע ה' מרחשון תשנ"ו
וזוגתו מרת **לינה קריינלה** ע"ה בת ר' אריה פורכהיימר ע"ה נלב"ע כ"ו בתשרי תשנ"ט
תנצב"ה
הונצחו על ידי ילדיהם שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **נאוה בראל** ע"ה
ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע ל' בתשרי תש"ס
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יהושע וייסנר** ז"ל
ב"ר חיים צבי ז"ל
נלב"ע ב' בחשון תשע"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י חתנו ידידנו
הר"ר **זאב סלומון** ומשפ' שיחיו בני ברק

צעילוי נשמת

מרת **חיה רחל וינברג** ע"ה
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
נלב"ע כ"ט בתשרי תשמ"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידנו
הר"ר **מנחם וינברג** ומשפ' שיחיו בני ברק

לעילוי נשמת
מרת **שרה לויטס** ע"ה ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ל' בתשרי תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

שליחת זרם ממקור הכח: ברם, האמת היא, כי רק עם הסטת מתג החשמל, ויצירת החיבור בין החוט החיובי לחוט השלילי, נשלח הזרם ממקורו אל חוטי החשמל, והמסיט את המתג מזרים את הזרם בחוטים, האין זה "מוליד"??

הדלקת חשמל - הדלקת אש: בעל שו"ת חזון נחום (מהדור"ק או"ח סי' ל'), עסק גם הוא בנושא זה וכתב, כי אין כל צורך לדון אם הזרם קיים זה מכבר בחוטי החשמל או שהסטת המתג היא המזרימתו. נניח כי הוא זורם כל העת בחוטים, כלום אש יש בו? יכנוהו ויגדירוהו בכל מיני הגדרות וכינויים - אש אינו! נמצא, שהמסיט את זרם החשמל והדליק את הנורה, יצר אש.

מלאכת "בונה": יש לציין כי מלבד זאת צידד החזון איש זצ"ל (או"ח סימן נ' ס"ק ט'), כי סגירת מעגל חשמלי אסורה משום מלאכת בונה, ואם כן איסור זה ברור מן התורה ולא רק משום מוליד.

דף לד/ב כיון דכתיב וקראת לשבת עונג

מצוות עונג יום טוב

חידוש מרעיש כותב בעל "אבודרהם" (מעריב של שבת) בשם הר' גרשון ב"ר שלמה, כי אין לברך על הדלקת נרות ביום טוב! "הדלקת נר בשבת היא חובה, מפני שהיא מכלל עונג שבת... אבל הדלקת נר יום טוב לא נהגו לברך, שאינה מצווה וחובה כמו בשבת... אבל ביום טוב... עונג יום טוב לא מצאנו". אין מצוות עונג יום טוב.

נפתח בגמרתנו.

בסוגייתנו אנו למדים, כי מצווה לענג את השבת, שנאמר (ישעיה נח/ג-ד), "אז תתענג על ה'... וקראת לשבת ענג". מלבד שהדבר מפורש בדברי הנביא, יש מן הראשונים הסוברים, שעיקר המצווה מן התורה [ראה "משנה ברורה" סימן רמ"ב ס"ק א' וב"שער הציון", וראה באריכות "מאורות הדף היומי" נדרים סו/א ופסחים סח/ב].

מצוות עונג שבת משפיעה על כל אכילה של שבת, כמבואר בגמרתנו, כי מצוות האדם לענג את גופו מעניקה חשיבות לכל אכילה, ולפיכך, אף על פי שמותר לאכול אכילת עראי פירות לא מעושרים, בשבת אסור הדבר, מפני שהאכילה בשבת חשובה היא, ואי אפשר לכנותה אכילת עראי.

ברם, לגבי יום טוב, אין איזכור בגמרא, אם יש בו מצוות עונג, ונחלקו הראשונים בדבר.

עדותו של המן הרשע: הרמב"ם (הלכות יום טוב פ"ו הלכה ט"ז) כותב מפורשות: "כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים". כך גם דעת המאירי (ג/א לה/א ובשבת קט/א) וראשונים נוספים (עי' ריטב"א מ"ק יג/א, שו"ת הרשב"א ח"ד סי' שיו ועוד). מקור קדום ומעניין לכך נמצא בעדותו של המן הרשע, אשר בדברי תלונתו על היהודים לפני המלך אחשורוש התאונן על כך שהם אוכלים ושותים ואומרים "עונג שבת, עונג יום טוב"...

ראשונים אחרים, בהם האבודרהם הנזכר, סוברים כי אין מצוות עונג ביום טוב. אף ה"שער המלך" מביא מדברי המאירי (בחיידושו לסוגייתנו), בשם יש מפרשים, כי לא נצטוונו על עונג יום טוב, ואף בעלי התוספות סוברים כן, ומפני כך הורו (סוכה כז/א), כי אין חיוב לאכול פת ביום טוב, שהרי חובה זו נובעת ממצוות "עונג" [וכן ראה בחידושי הצ"ח בסוגייתנו שנקט שאין עונג ביום טוב לגבי חובת מעשרות].

להלכה נפסק ב"שולחן ערוך" (או"ח סימן תקכ"ט), כי חיוב "עונג" קיים גם ביום טוב, וכפי שכתב הרמב"ם, כי חיוב זה נדרש מהמשך הפסוק הנזכר "וקראת לשבת עונג... ולקדוש ה' מכוונד". מאחר שימים טובים מוגדרים "קדוש ה'", היינו ימים מקודשים, שהרי כינתם תורה (ויקרא כג/ב) "מקראי קדש", הרי חייבים לקבוע סעודה על פת ביום טוב, כבשבת, והשוכח "יעלה ויבוא" ביום טוב, חייב לחזור על ברכת המזון, מפני שסעודת יום טוב חובה היא ("שולחן ערוך" או"ח סימן קפ"ח סעיף ו'). מטעם זה מברכים על הדלקת נרות ביום טוב, מפני שגם בימים טובים נתחייבנו ב"כבוד ועונג".

ברכה על הדלקת נרות: ברם, כידוע, מצוות הדלקת נרות מקיימת עקרת הבית, והשאלה שיש לדון בה היא, אם נשים חייבות במצוות עונג יום טוב. אם לאו - לא תברכנה הנשים על הדלקת נרות ביום טוב, מפני שאינן מצוות בדבר.

ובכן, לכאורה הדעת נותנת, כי כשם שבכל המצוות של שבת ויום טוב, שווים נשים וגברים, כגון, קידוש [שדרשו חז"ל "שמור וזכור" בדיבור אחד נאמרו, ללמד שהחייב בשמור - שמירת השבת, חייב בזכור - זכירת השבת בדברים, על ידי קידוש], אף על פי שמצוות עשה שהזמן גרמא היא [מצווה שחיובה מותנה במועד מסויים, כגון, לולב - תקיעת שופר ועוד], כך גם חייבת האשה במצוות עונג יום טוב.

אשה פטורה מקידוש של יום טוב: אולם, הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב בספרו (שו"ת סי' א'), כי אשה אינה חייבת בעונג יום טוב, וטעמו, מפני שמצוות עשה שהזמן גרמא היא. לדעתו, אף במצוות קידוש של יום טוב אינה חייבת, שכן, רק בשבת קיימת דרשה מיוחדת שחייבת האשה

בצר לה נזכרה הנערה, כי במקום מסויים קיים בונקר, המשמש כמקום מסתור ליהודים רבים, ביניהם יהודי אמיד מתלמידי אביה הרה"צ רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד, מגיד מישרים של פרשבורג.

בחשש רב עזבה הנערה את הבית בו הסתתרה תקופה ארוכה, וכשהיא עוטה על עצמה בגדים שאינם מזוהים כבגדי יהודים, עשתה את דרכה לעבר מקום המחבוא, שם ביקשה לקבל עזרה מאותו יהודי אמיד.

בחשאי ובהחבא הלכה הנערה בשולי הרחובות, מתוך תקווה שלא יתפסוה הרשעים, אך כאשר הגיעה למקום הבונקר הבחינה כי האיזור הומה חיילים ומפקדים נאצים. התברר כי בשעה זו הללו פושטים על מקום המחבוא שהתגלה.

על אתר הקיפוח חיילים, כשאחד מהם פלט לעבר חבריו: "היא יהודיה".

האם את אכן יהודיה? הטיח בה המפקד. אך הנערה שספגה חינוך טהור ושושני בבית הוריה הקדושים, למרות מצבה הקשה מנשוא, לא הגיבה מאומה. היו בה תעצומות הנפש והעוז שנסכו בה את הכוחות להאלם דום. לא להגיב. לימים הסבירה, שהיא לא רצתה לומר בפה מלא "אינני יהודיה!".

- "מה שמך?" שאל אותה אחד הנאצים, והיא נקבה בשם סלובקי טהור - "יולישקא", שם גויי מובהק שיהודים לא השתמשו בו.

- "מה מעשייך כאן?"

- "באתי לבקר חברי" ענתה.

- "והיכן את גרה?" שאל.

היא נקבה בשמו של רחוב מסויים, מתוך תקווה להחלץ מן המיצר, אך אחד המפקדים הורה לחייל להתלות אליה ולוודא כי היא אכן דוברת אמת.

חיל ורעדה אחזוה. עוד מעט קט יתגלה השקר, ולבטח פתיל חייה הצעיר יקפד באחת.

דומם צעדה הנערה המבוהלת ברחובות הריקים, אחריה הנאצי, והיא, נשאה את עיניה למרומים, לבורא עולם, שיחלצה ממצוקתה.

אותה שעה היה הרחוב ריק מאדם, נפש חיה לא פסעה בו. לפתע, נראה רוכל סלובקי זקן דוחף את עגלת מרכולתו באיטיות, מתקדם לעברם.

"יולישקא", צעק הרוכל, "מה את עושה פה?"

היא כמו ניעורה מעילפון עמוק. הרוכל הזקן כינה אותה בשם, שבו היא הציגה את עצמה בפני הנאצים.

- "האם אתה אכן מכיר אותה?" שאל החייל.

- "בוודאי", השיב הרוכל.

- "מניין אתה מכיר אותה?" המשיך לשאול.

- "הן שכנה שלנו היא" ענה.

החייל הניחה לנפשה.

אך נעלם החייל, פנתה הנערה ימין ושמאל לראות את מושיעה, והנה הוא נעלם כלעומת שבא...

לעיתים, דווקא בתוך המצבים הקשים, זוכה היהודי לקבל הארה מיוחדת משמים, כזו המזכירה לו, כי אלוקיו עמו על כל צעד ושעל.

נפתלות ונפלאות הן דרכי ה', המנהל את עולמו בחן, בחסד וברחמים. אולם, הנקודה המעניינת הנוספת שבמעשה זה היא גבורת נפשה של הנערה היהודיה, שלא אבתה להצהיר קבל עם ועולם "אינני יהודיה". הכרה פנימית עמוקה זו, אינה נרכשת ברגע, אלא היא פרי עמל וחינוך של שנים ארוכות בהן הפנימו הוריה בנפשה, כי היא בת לעם הנבחר, עם הסגולה.

בקידוש, אך בכל מצוות התורה ידוע, כי נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, ובכללן יום טוב.

אמנם, קיימת מחלוקת ראשונים להלכה, אם נשים חייבות במצוות "שמחת יום טוב", או שמא חיוב הוא על הבעל לדאוג שאשתו תשמח, אך גם הסוברים כי מצוות שמחה ביום טוב יש לנשים, אין להקיש מכך לחיוב עונג, לפי ששני דברים שונים בתכלית לפנינו. השמחה היא בבשר ויין, לאו דווקא בקביעות סעודה, כשם שבחול המועד יש חיוב שמחה אך אין חיוב לקבוע סעודה על הפת, ואילו חובת "עונג" היא בקביעות סעודה על הפת [עיי"ש שהוכיח זאת מחולו של מועד].

הגרע"א מסיק להלכה, כי אשה ששכחה להזכיר יעלה ויבוא בברכת המזון של סעודת יום טוב, אינה חוזרת על ברכת המזון, לפי שאינה חייבת בסעודת יום טוב, כפי שהשוכח יעלה ויבוא בראש חודש, אינו חוזר על ברכת המזון. לדעתו, אשה יכולה לקדש ביום טוב, לא מפני שהיא חייבת במצווה, אלא מכח המנהג שנשות אשכנז מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא שברצונן לקיים, כגון, מצוות שופר, לולב ועוד. כמו כן, מטעם זה יכולות הן לברך על הדלקת נרות, כי רשאות הן לקיים את המצווה, אף שאינן מחוייבות בה.

ברם, בנות עדות המזרח, הנוהגות כשיטת ה"בית יוסף", אינן מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא, ולשיטת הגרע"א אינן מקדשות לעצמן וכן אינן מברכות על הדלקת נרות ביום טוב.

אולם, כידוע, המנהג אינו כן, לפי שדברי רבי עקיבא איגר זצ"ל אינם מוסכמים על רבים מרבתינו האחרונים שכתבו, כי נשים חייבות בקידוש ביום טוב כחובת האנשים (עיי' שו"ע הרב או"ח סי' רע"א סעי' ה', "בן איש חי" שנה שניה פרשת בראשית סעי' י"א, שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ד סי' ק' ועוד, ראה שש"כ פרק מ"ז הערה כ"ו), וטעמם, לפי שיום טוב נחשב כשבת ודין אחד לשבת וליום טוב [אף על פי שהוא מדרבנן ואינו אלא אסמכתא. עיי' "מגיד משנה" הל' שבת פרק כ"ט הלכה י"ח, שעל כל פנים הושוו נשים לאנשים כשבת]. לפי דבריהם, ביום טוב חייבות הנשים ב"עונג" כשבת, ודין אנשים ונשים שווה.

דף ל/ב לא דנין

דין ועונש בשבת

הכל יודעים כי בשבת וביום טוב שערי בית הדין סגורים ואין מתקיימים בהם דיונים, אף על פי שדיני תורה דנים בהם והדיינים היושבים על מדין מקיימים מצוות תלמוד תורה. זאת, לאור המבואר בסוגייתנו, כי חכמים תקנו שאין לדון בשבת וביום טוב. על יסודו של איסור זה ועל הדברים הכלולים בו, במאמר שלפנינו.

גמרתנו מבארת כי חכמים תקנו שאין לדון בשבת, גזירה שמא יכתוב, דהיינו: שמא יכתבו את פסק הדין ויעברו על איסור מלאכת כתיבה (רש"י לז/א ד"ה שמא).

כליאת החייבים עונש: כידוע, בסמכות בית דין להעניש את החייבים, ופעמים שמתוקף תפקידם עליהם לכלוא נענש שקיים חשש פן יברח כדי להמלט מהעונש. לכאורה, הענשה וכליאה אינן כלולות בתקנת חכמים שלא לעשות "דין" בשבת, שהרי אין צורך לכתוב מאומה. ברם, הרמ"א (או"ח סימן של"ט סעיף ד') פוסק בשם שבלי הלקט, כי הדבר אסור. מה טעם?

איסור מהתורה להעניש בשבת: האחרונים מבארים (אליהו רבה, וב"משנה ברורה" שם ס"ק י"ג), כי אכן פסק הלכה זה אינו נובע מתקנת חכמים, אלא יסודו מאיסור התורה להעניש בשבת קדש! שהנה, בתלמוד ירושלמי (סנהדרין פ"ד הלכה ו') דרשו מן הפסוקים, כי התורה אוסרת על בית דין להעניש בשבת, כפי שפוסק הרמב"ם (הלכות שבת פרק כ"ג הלכה י"ד): "אין עונשין בשבת... כיצד? הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה, אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת, שנאמר 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'".

הלכה זו קובעת כי אין להעניש בשבת, ולכן הורה השבלי הלקט, כי לא זו בלבד שאין להלקות בשבת, אלא גם אין לכלוא את החייב בבית הסוהר כדי שלא יברח ומלט מן העונש, כי גם הכליאה עצמה - עונש היא.

רצה הקב"ה שבשבת ינוחו גם החוטאים: האחרונים מציינים את דברי החינוך (פרשת ויקהל) המטעים איסור זה בכך שרצה הקב"ה שבשבת ינוחו הכל, גם החוטאים והחייבים, והמשיל על כך משל למלך העושה סעודה, שבאותה שעה אינו מעניש את החייבים כדי שהכל יוכלו להשתתף בה. נמצא, איפוא, כי גם הענשה שפעולתה אינה כרוכה בחילול שבת - אסורה [אולם, עיין במגן אברהם ס"ק ג', ולכל הדעות לא מצאנו שפעולת כליאה נחשבת עונש מהתורה, אלא כלולה באיסור זה מדרבנן].

כליאת בעל המבקש לעגן את אשתו: ישנם מקרים יוצאים מן הכלל, בהם בית הדין רשאי לכלוא אדם בשבת, כגון, בעל המבקש להמלט כדי להותיר את אשתו עגונה, שרשאי בית הדין, ואף

בימים אלו, אחר שזכינו להשריש בנפשנו כי העולם הזה הוא דירת ארעי, פרודדור, וזכינו לשמוח בשמחת התורה, כאשר זקנים ונערים, צעירים ומבוגרים מכרכרים ומפזזים סביב ספר התורה, גם מגיע זמן המעשים. ללמוד. לקבוע עיתים לתורה. אכן, אין אפשרות לשער את הרושם העמוק שנחרת בליבו של הילד הרך הרואה את אביו שמח בשמחת התורה. אולם, גם ברור לכל, כי כאשר האב קובע עיתים לתורה, לא זו בלבד שהוא מגדיל את זכויותיו שלו, אלא גם בנפשם הרכה של ילדיו מתקבעת העובדה, כי לימוד התורה הוא מעל לכל. "אבא הולך ללמוד כל יום". אין ספק, כי עובדה זו עשויה להשפיע רבות על מהלך כל ימי חייהם. ויהי רצון, שנזכה לרוות נחת יהודית מכל צאצאינו. אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף לג/ב ויהי לן אלותא - אלותא

להריח - ביום טוב דוקא

אמר האדמו"ר בעל אמרי אמת מגור זצ"ל: **נאמר** כאן, שרבי יהודה נתן לתלמידיו להריח ביום טוב. הטעם לכך, מפני שנאמר במשנה בסוטה (מח/א) שמשבטלה טהרה בטלו טעם וריח. היינו שעל ידי הטהרה משיג אדם היטב טעם וריח. לפיכך ביום טוב, שחייב אדם לטהר עצמו, זהו הזמן המתאים ביותר להריח... (אמרי אמת, ליקוטים).

דף לג/ב רש"י ד"ה במוסתקי ... כך אמר לי רבי שמואל המכונה חסיד

"מכונה" בלבד

למה דקדק רש"י וכתב שהוא "מכונה חסיד" בלבד? **ביאר** הגר"א וסרמן הי"ד: **נראה** שרש"י לא הכיר את רבינו שמואל זה, אם אכן הוא ראוי לתואר חסיד. רש"י לא חפץ כי יסמכו על דבריו וימנוהו על סמך זאת למינויים שונים, שיתכן ואינם הולמים לו. דקדק וכתב כי כן הוא מכונה, אולם הוא אישית אינו מעיד כלום בדבר... **דבר** גדול לימדנו רש"י כאן: אף לשבח יותר מדי צריך זהירות... (קובץ הערות, ביאורי אגדות סוף סימן ח').

דף לח/א כי סליק רבי אבא אמר יהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל

דרכי לימוד שונות

בעלות רב אבא לארץ ישראל, התפלל כי יתקבלו דבריו בבית המדרש. **מדוע** דוקא עתה ביקש זאת? **רבי** חנוך העניך אייגש זצ"ל, בעל מרחשת עמד על כך בהקדמתו לספרו - בהתייחס לשינויי דרך הלימוד שהתרחשו אז בליטא בעקבות תורתו של הגר"ח מבריסק זצ"ל - וביאר:

חובה עליו, לכלאו בשבת שלא יברח. פעולה זו מותרת, מפני שאין בה ענישה וכל תפקידה לסייע לאשתו שלא תתעגן. אין כאן, איפוא, לא "דין", כי אין עורכים דיון, וגם אין כאן "ענישה" (שערי תשובה שם ס"ק ג').

התוודענו, איפוא, לחלוקה הברורה בין פעולות בית הדין: יש מהן המוגדרות כ"עונש" - האסורות בשבת מדין תורה; יש מהן המוגדרות כ"דין" - האסורות בשבת מדרבנן; יש מהן שאינן לא "דין" ולא "עונש", כגון, כליאת בעל המבקש לברוח.

עתה, הבה נתמקד בספק מעניין.

דיון ענף התנהל בין גדולי הפוסקים לפני כתשעים שנה, לגבי כפיית אדם לקיום מצווה.

כידוע, חלק מתפקידיו של בית הדין הוא לשמור על חיי התורה בקרב העם ולכוף את הסוררים לקיים את מצוותיה. לפיכך, בית דין כופים על קיום מצוות עשה. השאלה הנידונה היא, אם גם בשבת רשאי בית דין לכוף אדם לקיים מצווה.

הכל מסכימים כי אין להגדיר פעולה זו כ"דין", שהרי אין מתנהל דיון עם פסק דין, אלא משמובא לידעתו של בית דין כי פלוני משתמט מקיום מצווה, מזמנים אותו בפניהם; אם מסכים לקיימה - מוטב, אם לאו - ...

אולם יש הטוענים לאסור זאת, מפני שלדעתם כפייה זו מוגדרת כ"עונש", הכפייה היא אחד מסוגי העונשים שהתורה הסמיכה את בית הדין להשית על הסוררים. אמנם עונש זה אינו ניתן לאחר דיון ופסק דין, אך עונש הוא, והתורה אסרה להעניש בשבת.

כנגדם יש הטוענים, כי כפייה זו אינה עונש, חלילה! בית הדין ממלא את תפקידו לשמור על העם בכלל ועל כל פרט שבו. החזרה למוטב יש כאן ותו לא, ומותר הדבר בשבת.

הגאון בעל שדי חמד (ח"ג עמ' קמ"ד מערכת כ' כלל ק"ו) דן בנושא זה בהרחבה, והוא מביא ראייה (בשם הכלי חמדה) מדברי בעל היראים (סי' קס"ד, ובדפוס ישן - רע"ח) הכותב, כי בית דין שבחוץ לארץ אינו רשאי לכוף את הממאן לקיים מצוות עשה, מפני שלבתי הדין שבחוץ לארץ לא ניתנה סמכות לקנוס. הרי לנו, כי לדעתו הכפייה היא עונש. מאידך גיסא הביאו האחרונים ראיות, כי גם בשבת וביום טוב בית דין כופין על המצוות, ואין כפייה זו נחשבת עונש כלל (עיין בשדי חמד שם).

[דיון האחרונים הוא כדעת הקצות החושן סי' ג'. אולם, דעת נתיבות המשפט שם, שגם יחיד יכול לכפות על קיום המצוות וזה וודאי אינו בגדר עונש. וע"ב בספר משנת יעב"ץ לגר"ב זילטי זצ"ל, או"ח סי' א'].
אמיקום

ידוע ומוכר כי בשינוי מקומות משתנים גם דרכי הלימוד זו מזו, לא הרי דרך הלימוד כאן כדרך הלימוד שם. כאשר עלה רב אבא לארץ ישראל, הכיר כי הוא עולה למקום תורה שונה, בעל דרכים שונות, עמד והתפלל כי עובדה זו לא תהיה בעוכרי...
דף לח/א יהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל
דבר המתקבל באמת
ביאר הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל:
ביקש רבי אבא שדבריו יתקבלו מצד עצמם ולא רק מצד שאדם גדול הוא והכל מחירים ומחזקים אחר דבריו "קדוש" "קדוש" בלא הבחנה... ("לקוטי בתר לקוטי").

לעילוי נשמת
הר"ר **פנחס נצר** ז"ל
בן יבדלחט"א ר' אברהם צבי שיחי'
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, התמסר רבות להקמת והפצת הדף היומי בג'ברלטר נלב"ע בחטף ביום ב' מר חשוון תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י מערכת "מאורות הדף היומי"

לעילוי נשמת אבי מורי החזן
הר"ר **שבת בראון** ז"ל
ב"ר עקיבא הלוי ז"ל נלב"ע א' מרחשון תשמ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו החזן
הר"ר **יחזקאל בראון** הי"ו - מלבון אוסטרליה

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

בברכת גדולי ישראל

ורוואי ליאור הינואג 66 ל 6 המסג סט 6 חיי חייקי
זייקחולטן

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה   מרן ראש הישיבה
הגר"ח קנייבסקי שליט"א   הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764